ו: כיצד העדים פרק ראשון מכות

הין שנים רואים אותו מחלון זה ושנים מחלון זה וכו'. ולא גרסי' במתני' אחד במחלון זה וכו': **ואחד** מתרה באמצע. תימה ואמאי הוצרך לומר ואחד מתרה שאין מן העדים ויש מפרשים דנקטיה משום דישא דקתני רואין אלו את אלו ומסתמא היינו ע"י המתרה שאומר לעדים לאלו ואלו ראו את המעשה הבא שזה עשה ונראה למשי"ם דנקטיה לאפוקי מדברי יוסי דאמר בסיפא אינו מייב עד שיהו פי שנים עדים מתרין בו: **שמקצתן** רואין אלו את אלו. מלטרפין יחד אף אותם שאין רואים: **הרי אלו עדות אחת.** שאם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולם בטלה וכן אם נמצא אחת מהן זוממת אין נהרגין עד שיזומו כולם ובטלין גמי עדות כולם כהזמה אחת מהן דהזמה הוי כנמצא אחד מהן קרוב או פסול:

הוא והן נהרגים. הן נהרגים אע"פ שלא הוזמו כת שניה כיון שהוזמו הן הוא נהרג משום כת שניה ולא בטלה עדות כת שניה בהזמת הראשונה כיון דהוי שתי עדיות יש מפרשים שצריך שתהא כל כת וכת רואה המתרה או המתרה רואה אותן או מלטרף המתרה לזו ולזו דאם לא כן אין המתרה מלטרף עמהן ולא יהרג על פיהם לעולם אינו נהרג אא"כ המתרה מעדות שבאין לחייבו והא דקתני גמי נמצא אחת מהן זוממת שהוזם גם המתרה עמהם דהא מעדותן הוא כדפרישית ומ"מ הוי השתי כתות שתי עדיות כיון שאין כת זו רואה את זו וקשה למשי"ם מאי קאמר לאדרבה לא מיתוקמא מתני' אלא כשאין רואין המתרה וכן אין המתרה רואה אותן דאי רואין המתרה או המתרה רואה אותם הוי השתי כתות עדות אחת אע"פ שאין רואין זה את זה דהמתרה מלרפן כדקתני ישא בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו אלמא לא בעינן שיהא כל השנים שמכאן רואין את אלו מכאן אלא אחד אחד סגי ועוד קשה לפי' דלדיך שיהא המתרה מעדותן הא אמרינן בגמ' מתרה שאמרו אפי' מפי עצמו אפי' מפי שד ואז ודאי לא הוי המתרה מעדותן כלל לכן נראה דודאי מיירי כשאין רואין המתרה ולא המתרה רואה אותם אלא שמעו המתרה שמתרה (ג) כן וכן סגי דהא קיימינן לרבנן דפליגי אר"י דבמסוק ולא בעו פי שנים עדים מתרין בו כמו רבי יוסי: **לעדות** מיוחדת שהוא פסול. פי' אחד מהאלו זה ואחד מהאלו זה ומילתא באפי נפשה היא ולא קאי אמתני' ולא מיירי בהכי: **תניא** נמי הכי ובו'. מייתי תניא נמי הכי דאלא יומת על פי עד אחד נקוט דאילו עיקרא דמילתא שמעינן ממתניתין דהכי דמתניתין לא מיירי באחד מהאלו זה מ"מ מדאשמעינן בשתי כתות דהשתיא שתי עדיות כשאין רואין אלו את אלו מינה אשמעינן דה"ה בכת אחת מכל מקום נראה יותר לפרש דעיקר מילתא מייתי דאי מתניתין הוה אמינא דוקא בשתי כתות בכל חדא חשיב עדות באפי נפשה אבל בכת אחת מלטרפי שפיר וכן נראה ליותר דוחק לומר דלא מייתי תניא נמי הכי דלא (ד) הפסוק כיון דליכא מאן דפליג עליה. כן נראה למשי"ם: **אמר** רבא אם הן רואין את המתרה או המתרה וכו'. מכאן מייתי (ה) המפרש דאיה דאתניתין גבי סיפא דקתני הרי אלו שתי עדיות דמכל מקום מיירי (ו) שהן רואין המתרה כדפרישי' ואלו מילתא היא דהכא אעדות מיוחדת דבריתא קאי דקתני אחד מהאלו זה וכו' שאין מלטרפין ועלה קאמר דאם המתרה מלרפן המתרה רואה אותן ומלטרפין להיות עדות אחת גבי העד שמכאן והעד שמכאן אע"פ שאין רואין אלו את אלו (ז) דהמתרה מלרפן כמו מקצתן רואין אלו את אלו דמתניתין ותדע דאעדות מיוחדת דבריתא קאי דאי אמתניתין קאי דקתני הרי (ז) אלו שתי עדיות כדפירשתי אם כן הוה ליה למימר ואם לאו אינו מלטרפין אלא כשאין רואים אותן **מצטרפין**. פירוש על פיהם נהרג ולא חשיבא עדות מיוחדת ואם תאמר והיכי מהימני ליה למתרה לומר שראה אותן להרוג את זה דבשלמא כשרואין המתרה הרי הן שנים אבל מתרה רואה אותן קשיא ויש לומר דמיירי שיש עדים שמעידין שהמתרה רואה אותן אך לא ראו המעשה אותן העדים: **בדיני נפשות הוא דלא כשירה הא בדיני ממונות כשירה.** הקשה רבינו אברהם מאורליינ"ש דהא קרובים נפקא לן (סנהדרין מ:) דפסולין מלא יומתו אבות על בנים ודיני ממונות גמרינן מיניה (שם כח.) דכתיב משפט אחד יהיה לכם ת"ל ה"ל מלף ממונות מנפשות לכך מילתא דעדות מיוחדת ונראה דעל כרחך האי קרא לאו בדיני ממונות קאי דעד אחד מועיל לממון דלשבועה מיהא איתיה:

מתני' הרי אלו עדות אחת. ואם (ב) החזם אחד מהם מ"(אם שנים) אלא הוזמו כולן אין נהרגין: **אלא הכא סנהדרין שומעת.** עדות העדים מפי התורגמן לריכין הדיינין שיהיו מכירין בלשון העדים ולא שיעמידו מלין ביניותם: **גמ' עדות מיוחדת.** אחד רואה אותו מחלון זה ואחד רואה אותו מחלון זה ואינו רואין זה את זה: **לבועל את הערוה.** שיש די בראיית כל אחד ואחד"ה לא מלטרפו: **מפי עצמו.** ההרוג עצמו המרה בו: **אלא מעתה.** דכשריס בעצמא ומלטרפי: **בדיני נפשות.** כשנים רואין מחלון זה ושנים מחלון זה והזמה כת אחת מלטרף עדות זו להיות כולם ככת אחת להגיל את הזוממין ואת הנדון שהכא עדותן בטלה כיון דבעצמא מלטרפת יש טעם כאן להגילו ולחמנא אמר (ו) והגילו העדה: **ומי אית ליה לרבי יוסי.** התלמה כלל: **והתנן רבי יוסי אומר בשונא.** שאמר בשונא הרגתי נהרג מפני שהוא כמועד ומותרה: **לעוזי.** בעלי לשון אחרת שאין הדיינין מכירין בה:

אילעא

מתני' (ו) היו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין אותו מחלון זה ואחד מתרה בו באמצע בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו עדות אחת ואם לאו הרי אלו שתי עדיות (ח) לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה (ט) רבי יוסי אומר לעולם אין נהרגין עד שיהו (י) שני עדין מתרין בו שנאמר (יא) על פי שנים עדים דבר אחר על פי שנים עדים (יב) שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן: **גמ'** אמר רב זוטרא בר טוביא אמר רב מנין (יג) לעדות מיוחדת שהיא פסולה שנאמר (יד) לא יומת על פי עד אחד מאי אחד אילימא עד אחד ממש מרישא שמעינן לה על פי שנים עדים אלא מאי אחד אחד תניא נמי הכי לא יומת על פי עד אחד להביא שנים שרואים אותו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ואין רואין זה את זה שאין מצטרפין ולא עוד אלא אפילו בזה אחר זה בחלון אחד אין מצטרפין אמר ליה רב פפא לאביי השתא ומה אחד מחלון זה ואחד מחלון זה דהאי קא חזי כולו מעשה והאי קא חזי כולו מעשה אמרת לא מצטרפי בזה אחר זה דהאי חזי פלגא דמעשה והאי חזי פלגא דמעשה מיבעיא א"ל לא נצרכא אלא לבועל את הערוה אמר רבא (יא) אם היו רואין את המתרה או המתרה רואה אותן מצטרפין (יב) ואמר רבא (יג) מתרה שאמרו אפילו מפי עצמו ואפילו מפי השד אמר רב נחמן (יד) עדות מיוחדת כשירה בדיני ממונות דכתיב לא יומת על פי עד אחד בדיני נפשות הוא דאין כשירה אבל בדיני ממונות כשירה מתקיף לה רב זוטרא אלא מעתה בדיני נפשות תציל אלמה תנן הוא והן נהרגין קשיא: רבי יוסי אומר וכו': א"ל רב פפא לאביי ומי אית ליה לרבי יוסי האי סברא והתנן (טו) רבי יוסי אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד (טו) ומותרה א"ל ההוא רבי יוסי בר יהודה היא דתניא (יז) רבי יוסי בר יהודה אומר חבר אין צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד: דבר אחר ע"פ שנים עדים שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן: (יח) הנהו לעוזי דאתו לקמיה דרבא אוקי רבא תורגמן ביניהו והיכי עביד הכי והתנן שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן רבא (יט) מידע הוה ידע מה דהוו אמרי ואהדורי הוא דלא הוה ידע

אילעא

לפי

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"ל מהל' עדות הלכה ח סמג עשין קט:
מט ב מיי' פ"כ מהל' סנהדרין הלכה ו וסה"מ שם הלכה ח סמג עשין לו טושע"מ ח"מ סימן כח סעיף ו:
נ ג מיי' פ"ד מהלכות עדות הלכה ח סמג שם:
נא ד מיי' פ"כ מהלכות סנהדרין הלכה כ:
נב ה מיי' פ"ד מהלכות עדות הלכה ב סמג עשין קנ טושע"מ ח"מ סימן ל סעיף ו:
נג ו מיי' פכ"ל מהלכות סנהדרין הלכה ח סמג עשין קי טש"ע ח"מ סימן י סעיף ו [וסר' כח סעיף ו]:

מוסף רש"י

מפני שהוא כמרעד. כמומרה פליו ומוכר על התראה, דיהלי לדעת הרבנו (לקמן מ:). אלא להבחין. אלא יכול לומר סנור סייחי שמוזר (סנהדרין ח וכע"ל לקמן מ:).

רבינו חננאל

היו שנים רואין מחלון זה כו'. אמר רב מניין לעדות מיוחדת שפסולה שנאמר לא יומת אחד אילימא אחד ממש מדכתיב על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת הא ממילא שמעינן דאין ממיתין על פי עד אחד מה תלמוד לומר לא יומת על פי עד אחד אלא מאי אחד אחד אחד. כדתניא ב' רואין אותו א' מחלון זה וא' מחלון זה ואין רואין זה את זה אין מצטרפין אע"פ ששניהם ראו העדות כולה מתחלה ועד סוף כיון שלא היו רואין זה את זה אין מצטרפין. והא דתניא ולא עוד אלא אפילו ראו ב' בזה אחר זה בחלון אחד אין מצטרפין. אוקים' בבועל הערוה (שהיו) [שחייבו] בהכנסת העטרה וכיון שהראשון ראה הכנסת העטרה והשני ראה (כחו) [הביאה] כאילו זה ראה המעשה כולו וזה ראה המעשה כולו. אמר רבא אם העדים רואין המתרה או המתרה רואה העדים מצטרפין ומתרה זה שאמרו אפי' מפי ההרג עצמו או מפי שד. אמר רב יהודה עדות מיוחדת כשרה בדיני ממונות. כגון זה שאמרנו שראו העדות אחד אחד. והאי דכתיב לא יומת על פי עד אחד והיא עדות מיוחדת הני מילי בעדות נפשות שהתורה חסה עליו אבל בדיני ממונות עדות מיוחדת כשרה היא ומצטרפין ואע"פ שאין רואין זה את זה. ואקשינן עליה אי הכי דעדות מיוחדת עדות מעליא היא ומצטרפין ולא הצריכה התורה שיראו שניהן ביחד זה לזה אלא משום רחם עליה. אלא מעתה כ' כתות שראו [בבת] (אחת) אחת ונמצא בכת א' מהן קרוב או פסול יצטרפו ב' הכתות ונאמר כיון [שיש] בהן קרוב או פסול בטלה עדות הכל ורבנל הוגיע ולמה שינו במשנתנו כ' רואין אותו מחלון זה וב' מחלון זה ואחד מתרה באמצע בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו עדות אחת ואם לאו אינו מלטרפין הן נמצאת אחת זוממת הוא נהרג והן נהרגין הוא נהרג על פי הכת שלא הוזמה והן נהרגין מפני שהוזמו ועלתה בקשיא. ודייקינן מדסלקא בקשיא שמעינן מינה דראיה אחר ראיה ואפילו הוזאה אחר הוזאה אינה כשרה בדיני ממונות (ו) (ואפילו) (ואלו) הבריאות (ז) סיוע לפירוש שפירשנו (בהא) דאמרינן לסהדי למיחזי אתיתו או לאסהודי אתיתו: תניא ר' יוסי ב"ר יהודה אומר חבר אין צריך התראה שלא ניתנה התראה [אלא] להבחין בין שוגג למזיד. הנהו לעוזאי דאתו לקמיה דרבא בדינא אוקי רבא תורגמן ביניהו. איני והתנן שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן. ופרקי' רבא הוה ידע מאי דאמרי ואהדורי להן הוא דלא הוה ידע.

מסורת הש"ס

(א) [לעיל ה:], (ב) סנהדרין ט:, (ג) [גירסת הה"מ פי שני], (ד) סנהדרין פח:, (ה) לקמן ע:, (ו) [ע"ל בתוספות ט: גם פרש"י שם ד"ה מפני שהוא כמועד], (ז) לקמן ט: סנהדרין ח: מא. עב:, (ח) רש"ל מ"ו ול"ל הוזמה ל: מהם ולא יהי', (ט) [במדבר לה:], (י) [ולקמן זה אם אמר. רש"ס].

תורה אור השלם

ו. על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד: דברים יז ו

גליון הש"ס

גמ' ואמר רבא מתרה שאמרו. עי' סנהדרין עח ע"א ברש"י ד"ה מתרין בו ולקמן מ:.

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכהו לעוזי דאתו. נ"ב הכהו לעוזי עדים [הוי מלתקשין] לרבא מתמניתין אבל בדמב"ם בפ' כח מהל' סנהדרין משמע דלעוזי בעלי דיינין הוו ועי' בתו"מ סימן יז ל"ל דאין תיקון כיון עדים לעולי דיינים מלתקשי' ממתני' לכך עיכבא יכן משמע בפסט הלכין דאתו לקמיה דרבא דמשמע [בעלי דיינים הוו]: (ב) רש"י ד"ה הרי יכו'. ואם הוזמה אחת מכם הראשונה או השניה ולא הוזמו: (ג) תוד"ה הוא והן וכו' המתרה שמתרה כך ובהכי קני דהא וכו' דלא בעי' פי שני עדים: (ד) ד"ה תניא וכו' רק אספוק כיון: (ה) ד"ה אמר רבא וכו' מכאן מייתי יש מפרשים דאיה דמתניתין. נ"ב י"מ סכיבא לכו דבכא אבשא דמתני' קאי לאוריי דבריתא אע"ג מלטרפין כמקצתן רואין אלו את אלו אלא אח"כ בחיכא מתני לטיבוא דרואים גמי את המתרה כו' וא"כ [מיירי גמי סיפא דקתני] הרי אלו ב' עדיות אע"פ שהן רואין את המתרה והתוס' ס"ל דאגריתא קאי אחיכא למיזק אמאי לא פי' התוס' דאמיבא דמתני' קאי לאוריי דבריתא אע"ג דאין רואין אלו את אלו י"ל דא"כ ה"ל לרבא לתפוס בסיפא דמתניתין ולקבוע דבריו עלה ומדלא עבד הכי ס"מ [דאלו אמתני'] קאי אבל אם נפרש דאבריתא דבמיך ליה קאי ניחא ומ"מ אבבא נוסיף קשה אמאי לא קבע דבריו אסיפא דמתני' דאמר' בשתי כתות בכל חדא חשיב עדות באפי נפשה מלטרפי ע"י המתרה ובדבתא התוס' בסמוך בד"ה תניא:

(ו) בא"ד דמכל מקום מיירי אע"פ שהן רואין המתרה: (ז) בא"ד דאי אמתניתין קאי דקתני הרי אלו. נ"ב פי' דאי אמתני' מרשא קאי לאוריי דהא דקתני הרי אלו כ' עדיות מיירי אע"פ שרואין את המתרה ובדבתא נסמוך:

(ח) וכ"כ נמהרלי פ"ג דסנהדרין ובהג"מ הל' עדות בשם רבינו והכ"ר בתו"מ סימן ל' נתחק בטעמו והבא מפורש בטעמו אבל לפ"ל התוס' שנ"ל ורבינו"ל כאן אין הוזמה בהכא מיירי הכל לרבנן דריב"ק. ועי' לשבים כ"ב כ' ד"ה ופסק בשם רבינו וכ"כ הרי"ף ורא"ש רפ"ד דסנהדרין ופ"מ. וגם בסנהדרין ל' ע"ב כ' בפרית שם דקי"ל מהרמבי"ן ע"ש: (ט) ט"ס כאן ל"ע:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com